

Прикази књига Book reviews

Agnieszka Spagińska-Pruszk: *Język emocji. Studium leksykalno-semantyczne rzeczownika w języku polskim, rosyjskim i serbsko-chorwackim*. Oficyna Wydawnicza Leksem, Łask 2005, str. 166.

Książka *Język emocji* Agnieszki Spagińskiej-Pruszk, która doczekała się ponownego wydania, jest studium różnych odcieni dwóch podstawowych emocji, tj. strachu i gniewu, w trzech językach słowiańskich (polskim, rosyjskim i serbsko-chorwackim). Tytuł odwołuje się do bardzo ogólnych pojęć *języka i emocji*, jednak podobnie jak w przypadku zawężenia spektrum analizy do dwóch rodzajów emocji, również i język ogranicza się do leksemów określających emocje bezpośrednio, np. *złość, rozdrażnienie, lęk* itp. Autorka zatem nie sięga po inne środki ekspresji językowej, których przykładem mogą być inwektywy, metafory, interiekcje, czy też wykrzyknienia; jej uwaga skupia się na dogłębnym poszukiwaniu subtelnych różnic semantycznych definiujących użycie i znaczenie rzeczowników.

Rozprawę otwiera rozdział teoretyczny, który po pierwsze pokazuje czytelnikowi różnicę jakościową pomiędzy rzeczownikami oznaczającymi emocje, a ogólnie pojętą leksyką emocjonalną: przedmiotem badań są tylko wyrazy, które w sposób bezpośredni odnoszą się do emocji i uczuć, a jednocześnie

nie pozostają neutralne wobec opisywanych abstrakcyjnych pojęć. Druga część pierwszego rozdziału skupia się wokół wyjaśnienia metody zbierania i opracowywania materiału, którego *modus operandi* wynika z pojęcia pola semantycznego. Autorka stosuje pojęcie *grupy leksykalno-semantycznej* (GLS), w skład której wchodzi rzeczowniki wyselekcjonowane na podstawie pracy ze słownikami – w pierwszej kolejności pojęcie nadrzędne, a następnie podążanie tropami jego hyponimii. Ostatnią część rozdziału stanowi przedstawienie założeń teoretycznych, które obejmują głównie kwestię poszukiwania definicji znaczenia. Ostatecznie, dla potrzeb analizy materiału zebranego w książce, Pani Spagińska-Pruszk wyróżniła definicję A.I. Smirnickiego¹, nawiązującą do stanów psychicznych wygenerowanych w konfrontacji z elementami rzeczywistymi struktury wyrazu – jego ‘wewnętrznej strony’. Następnie omawiane są typy znaczeń poddawane analizie w przypadku poszczególnych leksemów, a mianowicie: stosunek między znakiem a przedmiotem, stosunek między znakiem a społeczeństwem, oraz stosunek między

1) Aleksandr Ivanovich Smirnickij, *Leksikologija anglijskogo jazyka*, Moskwa 1956.

znakiem i innymi znakami tego samego systemu.

Na drugi rozdział składają się próby uchwycenia znaczenia pojęcia *emocja* bez udziału ujęcia stosowanego przez językoznawstwo. Znajdują się tu zatem rozważania filozoficzne i psychologiczne, rzucające światło na naturę emocji, trudności wynikające z prób jej definiowania i tworzenia klasyfikacji zjawisk emocjonalnych, jak i proces tworzenia schematów emocji. Omawiany rozdział kładzie również nacisk na rozgraniczenie *uczucia* i *emocji*. Pierwsze pojęcie rozumiane jest jako stały, powtarzalny sposób reakcji osobowości na pewien bodziec, w odróżnieniu od *emocji*, która jest psychicznym procesem przeżywania uczucia. Autorka przygląda się również pojęciom bliskim do wyżej wymienionych, tj. *nastrojowi*, *afektowi* oraz *namiętności*, przedstawiając jako różne od emocji i uczucia, oraz analizując odróżniające je zabarwienia znaczeniowe.

Tytuł następnego rozdziału „Grupy leksykalno-semantyczne (GLS) rzeczowników oznaczających emocje oraz hiponimicznych grup oznaczających emocje pierwotne ‘gniewu’ i ‘strachu’ w języku polskim, rosyjskim i serbsko-chorwackim” bezpośrednio odzwierciedla jego treść skupioną wokół grup wyrazowych podporządkowanych pojęciowo podług następującego rozróżnienia:

- wewnętrzny stan psychiczny, przeżycie psychiczne, które wyraża stosunek do otoczenia, rzeczy, zjawisk;
- gwałtowna reakcja na jakiś przykry bodziec zewnętrzny;
- stan uczuciowy, psychiczny, niepokoju wywołany przez niebezpieczeństwo lub rzecz nieznaną, która się wydaje groźna przez myśl o czymś groźącym.

Każdy leksem określa definicja słownikowa w języku, do którego dany wyraz należy wraz z przykładem użycia. Przedstawienie GLS doprowadziło autorkę do wyróżnienia czterech rodzajów wariantów leksykalno-semantycznych (semantycznego, logiczno-semantycznego, asocjacyjnego, oraz logicznego), jak też i rozpoznanie dwóch rodzajów związków w GLS, tj. hiponimicznego i synonimicznego. W dalszej części rozdział rozpatruje synonimy leksemów *emocja*, *strach*, *gniew*, wraz z późniejszym podziałem na warianty leksykalno-semantyczne (WLS) uwarunkowane strefą użycia (stylem, terytorium, środowiskiem), zabarwieniem ekspresywno-emocjonalnym, aspektem czasowym (epoka historyczna), i ostatecznie wpływami obcojęzycznymi. Pani Spagińska-Pruszkak przedstawia również swoje spostrzeżenia dotyczące szczególnej sytuacji języka serbsko-chorwackiego, który dostarczył najwięcej przykładów leksemów w każdej z GLS. Wyrazy te jednak często charakteryzowała pełna synonimiczność, bądź też występowały dublety leksykalne. Uzasadnienie zaistniałego zjawiska opiera się na historyczno-socjologicznych uwarunkowaniach regionu – rozpadu Jugosławii na mniejsze twory państwowe dążące do odrębności nie tylko w dziedzinie samodzielności administracyjnej, lecz również i w języku.

Ostatni rozdział książki, który dotyczy jednostkowej analizy poszczególnych leksemów, uwzględnia zarówno wyrazy monosemantyczne, jaki i polisemityczne. Celem uniknięcia nieporozumień, pojęcia jednoznaczności i wieloznaczności są odpowiednio zdefiniowane. Ta część studium oscyluje wokół znaczenia wyrazów wewnątrz danego języka, a także w pozycji porównawczej względem innych języków. Autorka przyznaje, że struktura leksemów oznaczających emocje jest trudna do przedstawienia, ponieważ ich odcienie znaczeniowe nierzadko

zachodzą na siebie, tworząc nieostry obraz semantyczny. Kwestia określania jednego wyrazu jako polisemicznego, bądź też rozpatrywania go w kategorii homonimii, również stanowi przedmiot dociekań. Jakkolwiek znaczna część rozdziału jest praktyczną analizą znaczeniowo-konfrontatwą trzech hyperonimii, tj. *emocji*, *strachu* i *gniewu* wraz z adekwatnymi hyponimami. Pani Spagińska-Pruszkiewicz definiuje poszczególne leksemy za pomocą treści *sub vocem* w słownikach odpowiedniego języka, a następnie określa różnice znaczeniowe w analizowanych językach.

Pracę *Język emocji* charakteryzuje solidna podbudowa teoretyczna w zakresie poszukiwania definicji znaczenia oraz określania obrazu emocji jako pojęcia w rozumieniu pozajęzykowym. Autorka wprowadza termin *grupy leksykalno-semantyczne* (GLS), oraz *warianty leksykalno-semantyczne* (WLS), co porządkuje tok wywodów i pozwala na analizę leksemów z punktu widzenia zależności i różnic wynikających z przynależności

do danej GLS. Daje to również możliwość uchwycenia cech charakterystycznych samodzielnych wyrazów i ich specyfiki w konfrontacji interjęzykowej. Szczególnie interesujące wydaje się również wyjaśnienie dotyczące zjawisk zachodzących w języku serbsko-chorwackim. Słabszą stroną studium jest zestawienie rzeczowników. Autorka informuje o sposobie gromadzenia leksemów, ale nie ma jasności dlaczego niektóre wyrazy zostały pominięte. Czytelnik widząc pojęcie *irytacja* może się zastanawiać dlaczego nie ma *frustracji*. Wymienione są rzeczowniki *furia* i *szal*, a nie ma *amoku* i *obłądu*.

Trudno zaprzeczyć, że zagadnienie obejmujące środki ekspresji językowej jest bardzo obszerne i angażuje wiele dziedzin, a więc nie tylko semantykę i leksykę, ale również pragmatykę, morfologię, stylistykę, fonetykę itd. Książka zatem może stanowić przyczynek do szerszego studium językoznawczego poświęconemu językowi emocji.

Krzysztof Trochimiuk (Kraków)

Штайн К. Э.: Гармония поэтического текста. Склад. Гармония. Фактура. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2006. – 645 с.

Monografia Klary Sztajn stanowi kompendium nie tylko erudycyjne w dziedzinie lingwistyki, ale emanując siłą zaangażowania Autorki w ukazanie piękna tekstu poetyckiego przejawiającego się w harmonii, harmonii pojmowanej maksymalnie szeroko, traktowanej jako kategoria estetyczna najbliższej i najmocniej związanej z pojęciem prawdy, unaocznia również jedność różnorodnych dyscyplin nauki dociekających istoty bytu.

Badaczka prezentuje zatem książkę, w której teoria poezji sprzymierza się z filozofią, znajdując oparcie w naukach ścisłych i, w pewnej mierze, także w teologii. Sztuka i nauka, przeciwstawne dziedziny kulturowej spuścizny ludzkości, różnorodne ze względu na pochodzenie, związane są, zdaniem badaczki, jednością celu – dążeniem do wyrażenia tego, co nieznanne. Powołane do odkrywania i odsłaniania prawdy jako

dwie strony ludzkiego poznania, stykają się w jeszcze jednym punkcie, jest nim harmonia, której poszukiwanie staje się charakterystyczną cechą nauki współczesnej, zwłaszcza ostatnich dziesięcioleci.

Za metodologiczną podstawę swojej analizy obiera Klara Sztajn fenomenologię w jej, co warto nadmienić, różnorodnych wydaniach, stąd odniesienia do propozycji Edmunda Husserla, Romana Ingardena, Martina Heideggera, Gastona Bachelarda czy Jacquesa Derridy, ale w swoim fundamentalnym przesłaniu zgodnych w kilku najistotniejszych punktach. Po pierwsze fenomenologię należy traktować jako naukę ścisłą, tzn. rygorystyczną i światopoglądowo neutralną, która pozwala na odsłanianie się istocie rzeczy w jej właściwej postaci i, co za tym idzie, daje sposobność precyzyjnego opisywania zjawisk. Myśl Husserla o możliwości uchwycenia tego, co spostrzeżone procentuje w filozofii hermeneutycznej M. Heideggera w postaci idei *dasein*, zanurzenia w bycie, idei, która w swojej radykalnej odmianie objawi się w dziele poststrukturalisty J. Derridy, wskazującego na nieustanną zmienność rzeczywistości nie podlegającej ustatycznieniu. Zgodnie z tą teorią, urastającą do rangi tezy ontologicznej, w systemie językowym nie istnieją elementy nie respektujące praw różnicy, zasady *différance*, gdyż dekonstrukcja jako filozofia zdarzenia opisuje to, co nieprzewidywalne, a więc nieustannie zdarzające się.

W podobnym kierunku idą rozważania Klary Sztajn przyjmującej, iż piękno sztuki i piękno nauki polega na odczuciu symetrii i wzajemnym powiązaniu części tworzących całość, stąd też tekst poetycki traktować należy jako harmonijną jednię, spłot wszystkich elementów uzależnionych od wielu praw, fenomenologicznie dane istnienie języka, podporządkowane harmonij-

nej organizacji, znajdującej swój konkretny wyraz w pojęciach kształtu, tkaniny, faktury. Ów, jak pisze badaczka, wielowymiarowy system, strukturalnie zamknięty i otwarty semantycznie, posiadający budowę warstwową, charakteryzuje się możliwością wewnętrznej samoregulacji, realizuje możliwości harmonii w układzie horyzontalnym, wertykalnym i w tzw. „głębi”. Podstawową jednostkę harmonijnej organizacji, jej inwariant, stanowią nie tylko właściwe jednostki językowe, ale także dowolny fragment wypowiedzi poetyckiej, czy nawet element organizacji graficznej. System języka w tekście poetyckim ulega decentracji, tzn. dochodzi do odblokowania struktur i do demontażu. Elementy systemu językowego znajdują się zatem w stanie potencjalnej dekonstrukcji, z określonym wszak zastrzeżeniem, są gotowe do organizowania się na nowej zasadzie, zgodnej z prawami harmonii. Porządek i nieporządek w tekście powstaje i istnieje równocześnie, „chaos” powstający w procesie decentracji języka jako pewnego tworu o charakterze strukturalno-systemowym rodzi porządek, podług którego mogą powstać tylko określone struktury.

Przeciwieństwa w sztuce – harmonia i chaos – wzajemnie na siebie oddziałują, zdążając do homeostazy lub do dominacji, co wiąże się, według K. Sztajn, z właściwościami określonego rodzaju sztuki i stylu epoki. A zatem, w okresach kryzysu humanizmu (XVII wiek, druga połowa XIX wieku, początek XX wieku, koniec XX – początek XXI wieku) daje się zauważyć dążenie do dysharmonii, czego przykładem jest obowiązujący w XVII wieku styl baroku, „naruszenie porządku” w poezji M. Lermontowa, F. Tiutczewa, w prozie F. Dostojewskiego, barok uwidacznia się również w sztuce awangardy oraz w postmodernizmie. Analizie przekształceń zachodzących w poezji patronuje idea syn-

tezy nauki i sztuki, skorelowanych ze sobą i wzajemnie uzupełniających się dziedzin poznania, dlatego też w pracy zostały wyodrębnione umowne osie semantyczne, które pozwalają na oglądanie „przenikających” się tematów w poezji i nauce.

Autorka określa najważniejsze teorie i systemy poetyckie, w których daje się owo „przenikanie” zauważyć: a) poezja A. Puszkina, jego działalność w sferze harmonizowania języka literackiego, orientacja na klasyczną naukę, korelacja z nauką nieklasyczną – „hiperboliczną geometrią” N. Łobaczewskiego; b) poezja M. Lermontowa – antytetyka filozofów niemieckich, nastawienie na wiedzę o charakterze nieklasycznym – „hiperboliczna geometria” N. Łobaczewskiego; c) poezja i teorie estetyczne symbolistów – lingwistyczne i estetyczne teorie A. Potiebnia, związek z koncepcjami W. Humboldta i I. Kanta, teoria antynomii rosyjskich filozofów religijnych, np. P. Floreńskiego, A. Łosiewa, S. Bułhakowa; d) poezja rosyjskiej awangardy – teoria lingwistyczna A. Potiebnia, filozofia N. Fiodorowa, A. Bergsona, E. Husserla, teoria względności A. Einsteina, teoria kwantów, początkowa faza dekonstrukcjonizmu (np. P. Floreński, R. Jakobson); e) poezja akmeistów – lingwistyczna teoria A. Potiebnia, lingwistyczno-filozoficzne prace P. Floreńskiego, A. Łosiewa, filozofia E. Husserla, teoria kwantów N. Bohra.

Zasada wzajemnego dopełniania się nauki i sztuki, zastosowana także w odniesieniu do dwóch przeciwnych, ale znajdujących się w relacji dialogu, typów tekstu – klasycznego i awangardowego, podporządkowana jest idei pełni, która – co warto

zaznaczyć – patronuje całej książce K. Sztajn, pragnącej w precyzyjnej, dogłębnej i wymagającej uważnego odbioru analizie literatury zawrzeć myśl o wyjątkowej roli poezji przemieniającej ludzką egzystencję poprzez swoistą realizację jakości metafizycznych, co w efekcie ma doprowadzić do odzyskania utraconej jedności z Bogiem.

Takie ujęcie problemu powoduje, że monografia Klary Sztajn, niezwykle obszerna, wsparta na bogatym materiale egzemplifikacyjnym (twórczość A. Puszkina, M. Lermontowa, F. Tiutczewa, A. Błoka, A. Achmatowej, W. Chlebnikowa, S. Jesienina, M. Cwietajewej, O. Mandelsztama i in.), obfitująca w wielość interpretacji szczegółowych i całościowych syntez, daje satysfakcję nie tylko badaczowi-językoznawcy czy lingwistycznie ukierunkowanemu literaturoznawcy. Praca Badaczki może być również odbierana jako wykład zasadniczych kwestii estetyki filozoficznej, jak sposób istnienia dzieła sztuki, jego budowa formalna i konkretyzacja; jej siła tkwi również w precyzji pojęć, rozległości obszaru badań i niezwykle spójnej wizji poezji, która jest nie tylko użyciem języka pozwalającego odnowić widzenie świata, ale włączona w porządek kosmiczny, realizuje zasady harmonii – znaku jednolitości i piękna.

Monografii Klary Sztajn nie sposób oceniać tylko z punktu widzenia jej merytorycznych walorów, gdyż jest przede wszystkim książką-przesłaniem, w której funkcja estetyczna sztuki zostaje zmodyfikowana, uzyskując wymiar metafizycznie zorientowanej filozofii sztuki.

Barbara Stawarz (Kraków)

425

СІМІОН 2007

Tadeusz Szczerbowski: *Wyspy Hawajskie. Język i tradycja*. T. 1.
 Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej,
 2006. – 358 s.

426

Pierwszy z zaplanowanych dwóch tomów książki Tadeusza Szczerbowskiego *Wyspy Hawajskie. Język i tradycja* z pewnością można uznać za wydarzenie nie tylko w polskim językoznawstwie. Autor tego niezwykłego opracowania postawił sobie za cel opisanie gramatyki języka hawajskiego, przygotowanie słowników hawajsko-polskiego i polsko-hawajskiego, a także prezentację tradycji i kultury hawajskiej. Ze względu na skrupulatność przygotowania, szczegółowość opisu oraz tłumaczenie wybranych tekstów nie z języka angielskiego, lecz z hawajskiego, książkę Tadeusza Szczerbowskiego można traktować jako pionierską.

Wychodząc ze słusznego założenia polskiego antropologa Bronisława Malinowskiego, że języka nie da się oddzielić od kultury, autor przedstawia system gramatyczny języka hawajskiego na tle rodzimej kultury hawajskiej. Takie podejście wymagało gruntownego przestudiowania zagadnień antropologicznych związanych z Archipelagiem Wysp Hawajskich.

Niezwykle interesująco przedstawiona jest w książce historia Hawajów i języka hawajskiego, któremu w wyniku ekspansji języka angielskiego i pewnych wydarzeń historycznych na przełomie XIX i XX wieku groziło stopniowe wymieranie. Oprócz języka angielskiego na Wyspach Hawajskich używany jest jeszcze łamany hawajski, określany terminem *kreol hawajski*, który, jak podkreśla Tadeusz Szczerbowski, wymaga jednak odrębnych badań naukowych.

Monografia o języku i tradycji Wysp Hawajskich została przygotowana w oparciu o bardzo bogaty materiał źródłowy. Imponujący jest korpus wykorzystanych tekstów,

na który składają się słowniki, książki historyczne, Biblia, atlas geograficzny, hawajskie przysłowia i wyrażenia poetyckie, legendy, archiwalne zbiory opowiadań opublikowanych na przełomie XIX i XX wieku w hawajskojęzycznych gazetach i czasopismach, czy wreszcie obszerne zbiory pieśni i piosenek hawajskich dostępne w sieci informatycznej.

Niezwykle szczegółowo opracowana została gramatyka egzotycznego przecież dla wielu języka hawajskiego, którą w omawianej monografii poprzedzają uwagi o ortografii hawajskiej. Obszerłą część książki poświęconą gramatyce otwiera rozdział prezentujący zagadnienia z zakresu fonologii. Tadeusz Szczerbowski słusznie obala w nim błędny mit językowy, zgodnie z którym hawajski uważa się za jeden z najuboższych języków świata pod względem liczby fonemów. Autor wskazuje bowiem na długość fonemów jako ich cechą dystynktywną, co powoduje, iż rzeczywista ilość fonemów w jest hawajskim dwukrotnie większa. W tym samym rozdziale czytelnik znajdzie prezentację zagadnień dotyczących zmian fonetycznych w dialektach hawajskich, akcentu i intonacji, łączenia międzywyrazowego.

Najobszerniej książka traktuje o morfologii języka hawajskiego, w której – poza znanymi dla każdego filologa częściami mowy – autor monografii omawia również zamienniki i idiomy. Konstatuje on także, iż w języku hawajskim – podobnie jak i w innych językach oceanicznych powstałych z języka praooceanicznego – nie ma przymiotników jako takich. Można natomiast mówić o niewielkiej podgrupie czasowników określanych jako przymiotnikowe. W

zapropnowanej klasyfikacji części mowy nie znalazły się rodzajniki, traktowane w języku hawajskim jako partykuły, czyli morfemy luźne, a nie wyrazy. Badacz poświęca jednak rodzajnikom określonym i partytywnym odrębne rozważania. Poszczególne części mowy zaprezentowane są w monografii niezwykle skrupulatnie, w sposób przejrzysty omawiane są kategorie gramatyczne charakterystyczne dla danej części mowy, a każdy komentarz gramatyczny ilustrowany jest odpowiednimi przykładami użycia danej formy czy konstrukcji w szerszym kontekście; następnie prezentowany jest polski odpowiednik hawajskiego leksemu czy zdania.

W rozdziale następnym Tadeusz Szczerbowski zajmuje się słowotwórstwem języka hawajskiego wyodrębniając w nim trzy podstawowe sposoby derywacyjne: reduplikację, afiksację i złożenie. Najobszerniej omówiono drugi z wymienionych sposobów, a każdy z afiksów opatrzone zostały komentarzem objaśniającym jego znaczenie. Część książki poświęconą składni otwiera podrozdział, w którym czytelnik znajdzie podstawową hawajską terminologię składniową. Następnie omówione są poszczególne rodzaje struktur składniowych zdania pojedynczego, wśród których największą grupę tworzą trzy podtypy zdań równaniowych: identyfikujące, wskazujące i posesywne. Schematy wymienionych typów zdań, a także schematy innych zdań prostych – deskryptywnych, lokatywnych oraz czasownikowych w stronie czynnej i biernej – przedstawione zostały w odpowiednich tabelach, w których poszczególne leksemy i morfemy hawajskie opatrzone są komentarzem gramatycznym w języku polskim objaśniającym ich funkcję w zdaniu. Rzadko można znaleźć w opisach zagadnień gramatycznych tak szczegółowy i precyzyjny opis. Wszystko to sprawia, że system gramatyczny tak egzotycznego języka,

jakim jest hawajski, staje się zrozumiałym dla każdego filologa. Równie drobiazgowo opisał Tadeusz Szczerbowski zdania proste pytające oraz poszczególne rodzaje zdań złożonych. Bardzo pożyteczne wydają się być uwagi dotyczące szyku wyrazów w języku hawajskim.

Obszerny rozdział książki stanowi próba opisu słownictwa hawajskiego. Autor przyjął tu oryginalną koncepcję pogrupowania leksemów na wybrane dziedziny semantyczne, takie chociażby jak: barwa, choroba, ciało, czas, emocje, fauna, flora, jedzenie, mówienie i myślenie, religia, rodzina, zapożyczenia i neologizmy i in. Zaprezentowana klasyfikacja jest przemyślana, a hasła główne, wokół których zgrupowane jest słownictwo z danej dziedziny, umieszczone są w porządku alfabetycznym, co ułatwia ich szybkie odnalezienie. Pasjonująca jest lektura komentarzy, znajdujących się wewnątrz danej grupy leksykalnej, w których poszczególnym leksemom towarzyszą informacje o historii i kulturze, a także tradycji Hawajów. Tam, gdzie to możliwe, podana jest etymologia danego leksemu.

W kolejnych dwóch rozdziałach Tadeusz Szczerbowski prezentuje czytelnikowi wybrane teksty hawajskie, a także przedstawia charakterystykę typologiczną języka hawajskiego. W drugiej części książki umieszczone zostały słowniki: hawajsko-polski i polsko-hawajski. Niektóre z haseł słownikowych są rozbudowane, gdyż obok wyrazu głównego zawierają również konstrukcje gramatyczne z użytym w nich leksemem oraz ich polski ekwiwalent.

Książka Tadeusza Szczerbowskiego *Wyspy Hawajskie. Język i tradycja* w sposób wyczerpujący opisuje zarówno sam język hawajski, jak i kulturę tego niezwykłego i pięknego regionu. Za podobne opracowanie autorstwa tego samego badacza można uznać jedną z jego wcześniejszych

książek *Kiriwina. Język Wysp Trobrianda*. Pasja badawcza Tadeusza Szczerbowskiego pomoże być może ocalić język hawajski, którym mówi przecież niewielu mieszkańców Archipelagu Wysp Hawajskich. Jak píše autor książki, wszyscy mieszkańcy zaledwie jednej ze 132 wysp posługują się tym językiem. Książka Tadeusza Szczerbowskiego *Wyspy Hawajskie. Język i tradycja* staje się

niezwykłym wydarzeniem dla mieszkańców tej wyspy, nielicznych użytkowników języka hawajskiego zamieszkujących inne wyspy, ale przede wszystkim dla badaczy regionu Archipelagu Wysp Hawajskich, a także tych, którzy zajmują się lingwistyką kulturową i typologią.

Tadeusz Borucki (Kraków)

428

Anna Zelenková: Slovenská prozódia a verzifikácia v rukopise Štefana Krčméryho (1935). Slovanský ústav AV ČR, Euroslavica, Praha 2006, 140 s.

Neznámý rukopis v úskalí česko-slovenských vztahů

Zajímavý text, který doporučily do tisku dvě slovenské veličiny, z nichž jedna buduje i současnou pražskou slavistiku – Rudolf Chmel a František Štraus – napsala pracovnice Slovanského ústavu v Praze, odchovankyně Nitranského týmu, brněnská doktorka a slovakistka Anna Zelenková. První ředitel obnoveného Slovanského ústavu, instituce, jež kdysi spoluzakládal ministr zahraničí Edvard Beneš v návaznosti na Masarykovu koncepci slovanských studií aplikovanou na London School of Slavonic Studies, freiburský profesor, dnes již zvěčnělý Antonín Měšťan koncipoval slovakistiku na tomto ústavu jako samostatný stěžejní obor – tato kniha věnovaná autorčinu učiteli Petru Libovi, dokládá, že zcela oprávněně

Především je cenný sám objev dosud neznámého textu Štefana Krčméryho (1892–1955), pozoruhodné a podivuhodné postavy slovenské literatury, prózy i poezie, literární kritiky, historie, komparatistiky

a překladatelství. Podstatná je jeho úloha básníka ovlivněného dobovým prouděním, které směřovalo k psychologizujícím a intuitivistickým polohám, k rytmické svojskosti slovenské poezie, k specifikům slovenštiny jako svěbytného rytmického fenoménu. Patří k typickým biliterárními tvůrcům, začínal jako maďarský básník, později jednoznačně převládla slovenština; z maďarštiny však překládal. Od počátku 10. let 20. století píše slovenské básně; jeho první kompaktní sbírkou je politická lyrika reflektující vznik Československa *Keď sa sloboda rodila* (1920), subjektivní polohy pak zaznamenává sbírka *Herbarium* (1929), která ho spojuje s úsilím slovenské moderny, především tematikou depresí a smutků, které mají jistě i původ společenský, ale také intimní a jež se nakonec promítly do jeho v podstatě nevyčísitelné duševní choroby, která propukla ve 30. letech a vyřadila ho z intenzivnější účasti na slovenském literárním životě (z pozdní tvorby

 2007

uvedme alespoň *Slovo čisté*, 1932, biografické prózy a dopisy ženě). Zkušenost básníka, prozaika, literárního kritika a překladatele se promítá i do Krčméryho úsilí o poznání specifík slovenské literatury obecně a básnictví zvláště (psal o osobnostech slovenské literatury, o slovenské hymnografii apod.). Ukazuje se, že je zde ještě mnoho bílých míst – ať už ve vztahu k českým strukturalistům, k versologickým studiím Romanma Jakobsona, ale také k jeho pražskému studiu, pobytu, doktorátu filozofie a plánované habilitaci i k jeho stáží v Ženevě, o níž tak barvitě ve svých pamětech píše Václav Černý, který Krčméryho pobyt ovšem zaznamenal; stejně jako jako jeho vztah k ruskému jazykovědci Sergeji Karcevskému, žáka Ferdinanda de Saussura, který byl tehdy vedoucím ženevského slavistického pracoviště.

Rukopis studie Možnosti československé prozodie se nacházel v soukromé pozůstalosti rodiny Alberta Pražáka, v majetku jeho dcery Hany Pražákové-Drábkové. S jejím souhlasem a souhlasem dědiců Š. Krčméryho vychází spolu s rozsáhlými komentáři a samostatnými autorčinými kapitoly. Krčméry psal tento text v době svého pobytu v bratislavské nemocnici v letech 1935–1936. Pražákovi jej zaslal k uveřejnění, ale k tomu již z různých příčin nedošlo. S rukopisem dosud neznámé verzologické studie souvisí také korespondence Krčméryho a Alberta Pražáka, která se opět nacházela v soukromé pozůstalosti A. Pražáka. Jsou to zajímavé fragmenty, jako by dokládající Krčméryho nevyrovnaný duševní stav, ale řekl bych, že spíše jen celkově dotvářejí jeho temperament, povahu, štiplavost a ambivalentnost, jeho pocit ukřivdnutosti a nepochopení, jak je ostatně patrný z celého jeho života a díla. Ve svém slušnou češtinou napsaném průvodním dopise Pražákovi mimo jiné píše: „*Byl jste velkým improvizátorem československého*

(slovenského v podstatě) žití po osvobození, kterého interními dějatelí byli snad na prvním místě Kramář a Zoch. Kramář v duchu své francouzské kultury, psal bych pan Kramář, je muž srdce luterianského, Ignác z Loyoly je patronem všech formalistů. Ten důvod ať ospravedlní formální nedostatky této mojí studie. Pero bylo mi zde odňato, snad z obavy, že by mohlo být zbrání proti lidem mírným, ale mravně nekvalifikovaným. Jsem totiž pořád Slovákem, jak jsem býval, jsem ním dědičně, nemohu být jinačí. Tak mi Bůh formoval fyziognomicky hlavu, trup i všecko, co je ve mně a na mně na ,obraz boží'. Píši Vám jako mladší brat staršímu, staršímu věkem, ale snad také v Kristu. Dnešního dne spomínám si také Vaší paní. Neznal jsem jí, ale ctím ji. Byla hrdinkou. Nebála se ani ohně. Takovým hrdinou byl i můj tchán Ivan Karlovský. Sám jsem syn Miloslavův a vnuk Augustův Horislavův. Můj děd byl slavista – ochotník a muzikant nevšední. Otce jste znal snad. Byl realistou. Matka je Olga Petényi.“

Téma Krčméryho je vůbec delikátní a citlivé jako pro Slováky, tak pro Čechy; jako by se v tomto bolestně uvažujícím intelektuálovi, tajemníku Matice slovenské siojícím doslova na křižovatce slovensko-maďarsko-české, ale také pozitivisticko-intuitivisticko-imanentní (i když tzv. formalisty neměl rád), koncentrovalo všechno to, co dodnes v česko-slovenském vztahu, ať chceme, nebo nechceme, přežívá a co jej usnadňuje i komplikuje zároveň, tedy bolestně přitahování i odpuzování, snaha proklamovat pomyslné shody, snad i jednotu, a současně se jakoby natruc odtahovat; jako by nás ten vztah vzájemně povzbuzoval i vyčerpával, bolet a současně posilaval – jak kdy. Myslím, že kdybychom z tohoto pohledu více studovali takové autory jako Krčméry (i když se jim na Slovensku věnuje soustavná pozornost – viz z poslední doby např. čas. Slovenská

literatúra z roku 2003, č. 4) samostatně i ve vztahu česko-slovenském, ale také středo-evropském a evropském, pochopili bychom i z nejnovějších českých a slovenských dějin více a také bychom jim lépe porozuměli.

Jeho verzologická práce dokládá úsilí o osamostatnění slovenské verzologie v praktické i teoretické rovině z představy jakési československé jednoty. V tom má Krčméry principiálně pravdu, ale v detailech s ním lze polemizovat. V každém případě by pohled na nikoli slovenské, ale spíše slovanské poezie vcelku ukázal, že vztah mezi sylabickou, tónickou a sylabotónickou soustavou, nemluvě o časoměře, je složitější vývojově i teoreticky. Nicméně i tyto textové partie z doby Krčméryho nemoci ukazují na croceovský cit pro tvar a žánr – v tom byl Krčméry v té době spíše výjimkou i v česko-slovenských souvislostech.

Autorka doplnila publikaci textu rozsáhlými kapitoly, v nichž jeho text umísťuje do souvislostí doby, Krčméryho životní dráhy a slovenské a české teorie verše. Především je tu ukázána souvislost se studií Romana Jakobsona (*Z fonologie spisovné slovenštiny*, 1931 – sb. věnované A. Pražákovi k třicetiletí jeho literární činnosti) a českého fonetika J. Chlumského: Krčméry také tvrdil, že zvláštnosti slovenského fonologického systému (slabší přízvuk, a tudíž slabší mezislovní předěl) vedou k tomu, že se tu tak dlouho držel sylabismus. Pozoruhodnou partií knihy je záznam průběhu Krčméryho rigorózního řízení na Univerzitě Karlově k získání doktorátu filozofie i ve spojitosti s osobním vztahem k T.G. Masaryk mu přál, doporučoval a dával mu studijní a jiné stipendijní možnosti v Praze i v zahraničí a hlavně chtěl od něho slyšet autentické informace o česko-slovenském poměru přímo od Slováka a ze slovenského prostředí. Krčméry Masaryka obdivoval, stejně jako vlastně i svého „nepřítele“ A. Pražáka, ale vše v skoro důsledné ambiva-

lentní rovině. Těžko na základě poskytnutých údajů odhadovat, jak autenticky probíhaly rigorózní zkoušky na podkladě Krčméryho práce o štúrovcích. Nacházíme tu posudky, kde se občas něco vyčítá (psali Jiří Horák a Jan Jakubec): řekl bych, že Krčméry byl už tehdy chápán jako vzdělanec a literární tvůrce, ale také jako politický prominent, což jistě sehrálo svou úlohu v poměrně rámcově benevolentním posouzení jeho opusu. V souvislosti s Krčméryho pobytem v Ženevě (V. Černý ve svých pamětech přesně postihl specifikum Krčméryho přednášky a musela mu být metodologicky blízká) se objevuje také řada bílých míst, například se asi nedochovaly některé tehdy Krčmérym napsané texty, mezi nimi i *Breviár estetiky*. Snad se tu nabízí možnost dalšího pátrání, jehož eventuální úspěch by pomohl dotvořit život a dílo tohoto významného Slováka, jehož mezinárodní kontext je – myslím – stále málo probádáný. V přílohách publikovaná korespondence, mj. s T. G. Masarykem, přináší často překvapivé momenty, například ve spojitosti se slovenskými davisty, jichž si Masaryk vážil i pro jejich radikalismus (vyvolávají svými postoji „ideové vření“). V knize je řada dalších pozoruhodných míst, která by mohla a měla být analyzována, zejména ve vztahu k teorii verše, ale také v souřadnicích úskalí česko-slovenského politického a kulturního vztahu.

Z knížky A Zelenkové vyplývá ještě jedno ponaučení: explikované momenty česko-slovenských vztahů, byť jakkoli delikátní a bolestné, patří k jádru studia těchto fenoménů; bez nich se nepohneme kupředu; tedy studovat nikoli jen deklarativní shody, ale hlavně rozdíly, kontroverze, rezistence, pnutí a neklid srdce – takovým se ostatně jeví nejen Štefan Krčméry, ale i jeho český diskutant T. G. M.

Ivo Pospíšil (Brno)

Стереотипность и творчество в тексте: Межвузовский сборник научных трудов / Отв. ред. **М. П. Котюрова**; Перм. ун-т. Пермь.

Это ежегодное издание включает 10 выпусков (в 1998 г. – первый, в 2006 г. – десятый, в 2005 г. вышли два выпуска – восьмой и девятый; в списке 2005(а) и 2005(б) соответственно). Сборник посвящен актуальной и малоразработанной проблеме взаимодействия стереотипного и творческого компонентов в функциональных стилях речи, а также разных типах текста, обусловленных экстралингвистической основой целых произведений.

Универсальность проявления стереотипного и творческого в речевой коммуникации привлекает внимание все большего числа исследователей, которые находят новые, интересные пути решения общих и частных вопросов, составляющих пространство названной проблемы.

Важно подчеркнуть, что статьи существенно различаются степенью ориентированности на проблематику сборника, богатством и разнообразием фактического материала, теоретическими предпосылками и обобщениями.

431

Список работ, опубликованных в издании:

- Абашев В. В.** Упоительный шаблон (Стереотип как машина творчества). С. 325–350. 2004
Абашев В. В. Урал в пространстве России. Геопоэтические доминанты. С. 238–247. 2005(а)
Алексеева Л. М. Антропологизм как предмет научного перевода. С. 204–218. 2004
Алексеева Л. М. Диалогичность научного текста как переводческая стратегия. С. 163–174. 2005(а)
Алексеева Л. М. О специфике перевода научного текста. С. 63–73. 2001
Алексеева Л. М. От «traduce» к «interpret» в научном переводе. С. 78–91. 2002
Алексеева Л. М. Понятие индивидуальной когнитивной модели научного текста. С. 4–10. 2005(б)
Алексеева Л. М. Стереотипное и индивидуальное в научной метафоре. С. 161–179. 1999
Алексеева Л. М. Теория эквивалентности перевода как теория относительности. С. 64–83. 2000
Алексеева Л. М. Терминопорождение и творчество в науке. С. 31–49. 1998
Амирова Ж. Г. Русско-казахские лингвистические связи в языке современной казахской публицистики. С. 11–17. 2005(б)
Ахметова Г. Д. Виртуальное произношение. С. 332–337. 2005(а)
Баженова Е. А. Дискурсивно-стилистический анализ научного текста. С. 18–24. 2005(б)
Баженова Е. А. Политекстуальность научного текста. С. 66–90. 1999
Баженова Е. А. Рефлексивные структуры в научном тексте. С. 164–185. 2002
Баженова Е. А. Эпистемическая ситуация: развитие понятия. С. 154–179. 2000
Базылев В. Н. Когнитивная стилистика (к определению статуса дисциплины). С. 7–24. 2005(а)
Базылев В. Н. Поэтика современных газетно-публицистических текстов. С. 24–28. 2005(б)
Байрамуков Р. М. Речевое действие угрозы в жанровом аспекте (на материале рассказов В. М. Шукинина). С. 286–316. 2002

- Баранов А. Г. Прагматика – функциональная перспектива языка. С. 25–35. 2005(а)
- Баранов А. Г. Прагматический функционализм функциональной стилистики. С. 29–33. 2005(б)
- Бедрина И. С. Динамический аспект категории предшествующего знания и ее текстообразующий потенциал. С. 200–218. 2002
- Бедрина И. С. Категориально-стилистическое представление научного текста. С. 33–41. 2005(б)
- Бедрина И. С. К обоснованию категории предшествующего знания в научном тексте. С. 157–178. 2001
- Бедрина И. С. Об исследовательских парадигмах текста. С. 130–155. 2005(а)
- Бедрина И. С. О взаимодействии некоторых текстовых категорий в научном тексте. С. 188–204. 2003
- Белоглазова Е. В. Детская художественная литература в аспекте полидискурсивности. С. 206–215. 2006
- Бельчиков Ю. А. Культура русской речи и дебаты. С. 49–62. 2003
- Бельчиков Ю. А. Продуктивные процессы в эволюции русского литературного языка конца XX – начала XXI столетия. С. 41–45. 2005(б)
- Беценко Т. П. Атрибутивные эпические формулы в украинских народных думах. С. 322–331. 2005(а)
- Беценко Т. П. Эпитет «зеленый» как ключ к пониманию поэтической модели мира, представленной в украинских думах. С. 354–366. 2003
- Бжозовска Д. Гендерные стереотипы: языковой анализ разговора женщин. С. 231–249. 2006
- Бисерова Н. В. Влияние фактора идеологии на толерантность научной речи. С. 108–126. 2006
- Бисерова Н. В. Стилистико-речевые особенности дискуссии в аспекте толерантности речи (на материале дискуссии по проблемам стилистики в журнале «Вопросы языкознания» 1954–1955 г.). С. 205–227. 2005(а)
- Богуславская В. В. Современные СМИ: размышление о журналистском тексте. С. 45–51. 2005(б)
- Болотнова Н. С. Художественный концепт как объект филологического исследования. С. 51–58. 2005(б)
- Болотнова Н. С. Эмотивные реакции в структуре ассоциативного поля художественного текста (по данным экспериментов). С. 255–261. 2002
- Братухин А. Ю. Аграрные риторические «парадигмы» и метафоры как традиционные элементы в «Апологетике» Тертуллиана. С. 281–287. 2005(а)
- Братухин А. Ю. Античные и библейские элементы в текстах ранних Отцов Церкви. С. 145–153. 2006
- Василевская А. А. Творчество публицистов в отображении стандартной театральной сферы. С. 266–277. 2006
- Васильева В. В. Интерпретация как взаимодействие человека и текста. С. 196–214. 1998
- Величкова С. Заметки о южно-славянской лингвистической терминологии. С. 112–117. 2001
- Венгранович М. А. Обобщенность как базовая стилевая черта фольклорного текста. С. 92–107. 2005(а)
- Венгранович М. А. Традиционность как базовая стилевая черта фольклорного текста. С. 96–110. 2004
- Венгранович М. А. Фольклорный текст в аспекте специфики фольклорной коммуникации. С. 80–90. 2003
- Венгранович М. А. Экстралингвистическая обусловленность специфики фольклорного и художественного текстов: сопоставительный аспект. С. 58–63. 2005(б)

- Венгранович М. А.** Экстралингвистическая обусловленность стереотипных элементов фольклорного текста. С. 74–94. 2001
- Войтак М.** В кругу парадоксов (Заметки о стиле бытовых текстов). С. 312–324. 2004
- Войтак М.** Жанр в форме коллекции и коллекция жанров. С. 108–115. 2005(а)
- Войтак М.** Индивидуальная реализация жанрового образца проповеди. С. 329–345. 2002
- Войтак М.** Проявление стандартизации в высказываниях религиозного стиля (на материале литургической молитвы). С. 214–230. 1998
- Войтак М.** Расслоение религиозного стиля в современном польском языке. С. 177–184. 2006
- Войтак М.** Религиозный стиль в генологической перспективе. С. 323–338. 2003
- Войтак М.** Стереотипизация и креативность в вотивной молитве. С. 268–280. 1999
- Войтак М.** Стереотипизация и творчество в поэтической молитве. С. 47–64. 2000
- Войтак М.** Стилистика архипастырских посланий: к вопросу и стиле бытовых текстов. С. 270–283. 2001
- Волынец Т. Н.** Причастие в идиостиле писателя. С. 302–320. 2001
- Ворожцова И. Б.** Речевые характеристики семейного общения (дети – взрослые). С. 63–71. 2005(б)
- Вяничева Т. В.** Из истории изучения субстантивного пласта устойчивых композитивных номинативных единиц в отечественной и зарубежной лингвистике. С. 111–128. 2004
- Вяничева Т. В.** К вопросу о методике операциональной верификации синлекса как отдельной номинативной единицы современного русского языка. С. 116–129. 2005(а)
- Вяничева Т. В.** О сопоставительном изучении вербальной синлексики русского и английского языков в деривационном аспекте. С. 46–56. 2006
- Гиренко Л. С.** Лексические средства выражения плотности содержания (в русских научных текстах XVIII века). С. 140–152. 2003
- Гиренко Л. С.** О возможности измерения плотности научного текста. С. 228–237. 2005(а)
- Гиренко Л. С.** Один из возможных путей изучения плотности научного текста. С. 185–203. 2004
- Гиренко Л. С.** Плотность содержания текста в учебнике. С. 71–94. 2006
- Грановская Л. М.** Пространство русского литературного языка в XX столетии. С. 71–73. 2005(б)
- Данилевская Н. В.** Аргументативные действия в рамках познавательной оценки. С. 137–161. 2004
- Данилевская Н. В.** Взаимодействие диалогических структур в научном дискурсе. С. 186–199. 2002
- Данилевская Н. В.** «Знание» как единица, средство и механизм выражения познавательной деятельности в научном дискурсе. Разновидности знания. С. 179–207. 2001
- Данилевская Н. В.** К вопросу о плотности знания в научном тексте. С. 57–70. 2006
- Данилевская Н. В.** К вопросу о стереотипных единицах речемышлительного процесса. С. 119–136. 1998
- Данилевская Н. В.** К экстралингвистическим основаниям динамики рождения нового знания в научном тексте. С. 179–197. 2000
- Данилевская Н. В.** Научный текст: динамический аспект нового знания. С. 73–79. 2005(б)
- Данилевская Н. В.** Научный текст – дискурс – интердискурс (функционально-стилистический взгляд). С. 175–184. 2005(а)
- Данилевская Н. В.** Познавательная оценка в научном дискурсе (применительно к понятию эпистемической ситуации). С. 153–171. 2003
- Данилов С. Ю.** Жанр проработки в тоталитарной культуре. С. 194–216. 1999
- Данилов С. Ю.** Идеологический канон проработки: оценка и эмоции. С. 308–335. 2000

- Данилов С. Ю. *Стереотипизация вопроса как элемента жанровой структуры*. С. 262–285. 2002
- Дементьев В. В. *Место имплицитных высказываний в парадигме не прямой коммуникации*. С. 83–112. 2000
- Дементьев В. В. *О типологизации неязыковых коммуникативных смыслов*. С. 31–62. 2002
- Дунев А. И. *Аспектологическая интерпретация понятия «факт» в лингвистической литературе*. С. 79–83. 2005(б)
- Дунев А. И., Ефремов В. А. *Гендерная матрешка Бунина (попытка разрешения конфликта «мужское – женское»)*. С. 288–297. 2005(а)
- Дунев А. И. *Интенциональность грамматических значений в аспекте речевого воздействия*. С. 129–136. 2004
- Дунев А. И. *Эвристические аспекты русской орфографии*. С. 112–121. 2002
- Дускаева Л. Р. *Газетный текст: коррекция деятельности, приведшей к конфликту*. С. 263–271. 2005(а)
- Дускаева Л. Р. *Диалогичность речевых жанров в газетной публицистике*. С. 343–369. 2001
- Дускаева Л. Р. *Оценка мнений о действительности в публицистике*. С. 234–246. 2004
- Дускаева Л. Р. *Функционально-стилистический статус политической коммуникации*. С. 84–91. 2005(б)
- Дымарский М. Я. *Фрагмент характеристики смысловой структуры текста*. С. 95–111. 2001
- Ерофеева Т. И. *Городская повседневная речь в начале XXI века: подходы и перспективы в изучении*. С. 92–97. 2005(б)
- Жофкова Г. *Роль и место учебного текста в концепции учебника русского языка как иностранного*. С. 300–309. 1999
- Карзенкова Е. П., Салимовский В. А. *К экспликации понятия коммуникативной категории*. С. 98–104. 2005(б)
- Карпова Т. Б. *Влияние гендерного фактора на язык Интернета*. С. 216–226. 2006
- Коженевска-Берчинска Й. *Портреты России – россиян в польском словесном изображении (на основе современных публицистических текстов)*. С. 253–267. 1999
- Кожина М. Н. *Некоторые аспекты изучения речевых жанров в нехудожественных текстах*. С. 22–39. 1999
- Кожина М. Н. *Предмет риторики в парадигме речеведческих дисциплин (взгляд со стороны стилистики)*. С. 3–32. 2000
- Кожина М. Н. *Структура лингвостилистики в связи с вопросом о стилевом статусе художественной речи*. С. 36–49. 2005 (а)
- Кожина М. Н., Чиговская Я. А. *Стилистико-текстовый статус и взаимодействие категорий ретроспекции и проспекции в научной речи (интердисциплинарный аспект)*. С. 118–156. 2001
- Комарова З. И., Шилова Е. В. *Денотативное пространство метатекста дефиниций как способ представления научно-технического знания*. С. 104–110. 2005(б)
- Коньков В. И. *О двух разновидностях газетно-журнальной речи*. С. 110–115. 2005(б)
- Коньков В. И. *Речевой коллектив как единица членения речевой практики общества*. С. 247–263. 2004
- Костомаров В. Г. *Невербальные носители смысла и стилистика*. С. 116–120. 2005(б)
- Костомаров В. Г., Бурвикова Н. Д. *Между языком и культурой*. С. 9–15. 2003
- Котюрова М. П. *Когнитивно-функционально-стилистический подход к культуре письменной речи*. С. 120–127. 2005(б)
- Котюрова М. П. *Культура письменной научной речи: стереотипность и творчество*. С. 219–233. 2004

- Котюрова М. П. Многоаспектность явлений стереотипности в научных текстах. С. 5–30. 1998
- Котюрова М. П. Научный текст в культурно-речевом пространстве: тенденция к лаконизму. С. 194–204. 2005(а)
- Котюрова М. П. Некоторые принципы формирования индивидуального стиля речи ученого. С. 113–133. 2000
- Котюрова М. П. Редактирование научного текста: внимание на свое внимание. С. 127–144. 2006
- Котюрова М. П. Творческая индивидуальность и цитирование. С. 244–258. 2001
- Котюрова М. П., Самойлова И. В. Плотность научного текста. С. 120–139. 2003
- Краснянская Т. И. Диалогичность тестов судебных документов. С. 164–176. 2006
- Крижановская Е. М. О стереотипности компонентов коммуникативно-прагматической структуры научного текста. С. 136–150. 1998
- Крылова О. А. Можно ли считать церковно-религиозный стиль современного русского языка разновидностью газетно-публицистического. С. 259–260. 2001
- Крылова О. А., Наумова Е. О. Прецедентные тексты в функции формирования «имиджа» печатного издания. С. 127–135. 2005(б)
- Кузьмина Н. А. Записные книжки писателя в свете теории интертекста. С. 135–141. 2005(б)
- Кузьмина Н. А. Когнитивные механизмы цитации. С. 217–235. 1999
- Купина Н. А. Идеологические стереотипы и факторы дестереотипизации. С. 15–30. 2002
- Купина Н. А. Современный дамский роман: жанроспецифические стереотипы. С. 248–262. 2005(а)
- Купина Н. А. Язык текстов массовой литературы и возможности лингвокультурологической стилистики. С. 142–147. 2005(б)
- Курчанова Н. А. Основные аспекты выражения категории сентенциональности. С. 300–310. 2003
- Кыркунова Л. Г. Функционально-смысловые типы речи в аспекте внутрителиевой дифференциации следственно-судебных текстов. С. 290–311. 2004
- Левченко Е. В. Восприятие текста: эмпирические исследования. С. 84–91. 2005(а)
- Левченко Е. В. О возможностях дискурсного анализа гуманитарных методологических текстов. С. 147–152. 2005(б)
- Левченко Е. В. О первичных и вторичных свойствах текста. С. 174–184. 2004
- Левченко Е. В. Подтекст как объект психологического анализа. С. 40–45. 2006
- Левченко Е. В. Уровни развития научной идеи и их отображение в тексте. С. 6–21. 1999
- Левченко Е. В., Ширинкина Л. В. Восприятие текста как психологическая проблема. С. 16–31. 2003
- Лейчик В. М. Место языков для специальных целей в структуре современного развитого национального языка. С. 153–160. 2005(б)
- Лейчик В. М. Проблематика терминоведческой теории текста. С. 63–77. 2002
- Лейчик В. М. Создание и использование номенклатурных единиц в современном русском языке. С. 156–162. 2005(а)
- Лоевская М. М. Интерпретация и стереотип восприятия «изюдина греха» в богословской и беллетристической литературе. С. 273–289. 2004
- Лоевская М. М. Соблюдение и нарушение канона во вступительной части агиографического произведения (на материале житий XI–XVII вв.). С. 262–276. 2000
- Лысакова И. П. Лингвокультурология и межкультурная коммуникация: дисциплинарное разграничение. С. 33–39. 2006
- Лысакова И. П. Язык современной русской прессы: новации и форма. С. 160–166. 2005(б)

- Лысакова И. П., Корочкова С. А. Языковые особенности гендерно ориентированной рекламы. С. 227–230. 2006
- Майданова Л. М., Соболева Е. Г. Прием изображения метареферентного хронотопа в текстах сми. С. 167–172. 2005(б)
- Маленко Е. О. Художественное сознание в контексте традиций и перемен. С. 198–205. 2006
- Малиновска Е. Жанры речи в служебной (официальной) коммуникативной сфере. С. 154–163. 2006
- Малиновска Е. Стереотип чиновника. С. 361–370. 2002
- Манаенко Г. Н. О предметной области теории дискурса. С. 172–177. 2005(б)
- Манчинова Н. В. Категория риторизма в аспекте анализа художественного текста. С. 311–322. 2003
- Манчинова Н. В. Критерий «вкуса» в переводе элегии Томаса Грея. С. 321–330. 2001
- Манчинова Н. В. Своеобразие стиля в лирике американского имажизма. С. 276–292. 2000
- Манчинова Н. В. Стереотипность и творческий характер деривации гипаллаги в поэтическом тексте. С. 236–252. 1999
- Михайлюк Т. М. Тактические и стратегические проявления специфики адресованности научного текста. С. 180–193. 1999
- Мишланов В. А. Функциональная грамматика в прикладном аспекте (к теоретическим основаниям судебной лингвистики). С. 178–188. 2005(б)
- Мишланова С. Л. Методологические возможности когнитивного терминоведения (полипарадигмальный анализ дискурса термина). С. 36–62. 2001
- Мишланова С. Л., Пермякова Т. М. Возможности концептуального анализа (на примере анализа концепта «фауна» в лирике А. С. Пушкина). С. 306–321. 2005(а)
- Мухортов Д. С. Слово как глобальное семантическое целое в произведении словесно-художественного творчества. С. 271–288. 2003
- Мышкина Н. Л. Смысл текста с позиций контрадикторно-синергетического подхода. С. 189–196. 2005(б)
- Овчинникова И. Г. Стандарт и индивидуальная вариативность восприятия текста нонсенса. С. 281–291. 1999
- Овчинникова И. Г. Таксис как категория дискурса. С. 196–202. 2005(б)
- Олешков М. Ю. Интенция в коммуникативном процессе (на материале дидактического дискурса). С. 202–208. 2005(б)
- Орос А. Краткий обзор параллельных явлений разговорной речи в русском и венгерском языках. С. 292–299. 1999
- Пермякова Т. М. Некоторые особенности концептуализации в газетно-публицистическом тексте. С. 336–347. 2000
- Пермякова Т. М. Стереотипизация в публицистическом тексте. С. 317–328. 2002
- Петрова Н. Г. Особенности заглавий поэтических текстов К. Д. Бальмонта. С. 331–342. 2001
- Полякова Е. Н. Особенности отражения разговорно-бытовой речи в Пермских деловых памятниках конца XVI – начала XVIII века. С. 209–213. 2005(б)
- Попов К. Два стилиобразующих слова в языке В. Набокова (квантитативная и квалификативная характеристика слов «тишина» и «черный»). С. 298–305. 2005(а)
- Попов К. Роль художественной детали в повести И. С. Тургенева «Вешние воды». С. 293–307. 2000
- Попов К. Словесно-художественное мастерство Василия Шукшина (на основе рассказа «Беспалый»). С. 289–299. 2003
- Попов К. Художественная стилистика – эффективный мост между лингвистами и литературоведами. С. 228–237. 2002

- Ремчукова Е. Н. Способы преодоления грамматического стандарта в разных типах русской речи. С. 92–111. 2002
- Салимовский В. А. К экспликации понятия жанрового стиля (проблема стилистико-речевой системности в отношении к речевым жанрам). С. 133–154. 2000
- Салимовский В. А. Некоторые эвристические следствия из жанроведческого подхода в стилистике: проблема стилей языка и стилей речи. С. 6–35. 2001
- Салимовский В. А. Речевые жанры научного эмпирического текста. С. 50–74. 1998
- Салимовский В. А. Речевые жанры научного эмпирического текста (статья вторая). С. 40–65. 1999
- Самойлова И. В. Понятие речевой индивидуальности ученого: история и перспективы изучения. С. 95–107. 2006
- Сибирякова И. Г. О некоторых стандартах в разговорном диалоге. С. 231–254. 1998
- Сиротинина О. Б. Стилистика и речеведение. С. 213–215. 2005(б)
- Сквородников А. П. Риторические приемы в аспекте речевой системности. С. 216–227. 2005(б)
- Смулаковская Р. Л. Конвенциональное и индивидуальное в жанре мемуаров. С. 185–197. 2006
- Смулаковская Р. Л. Переписка как опосредованный диалог (на материале переписки Б. Пастернака и М. Цветаевой). С. 227–232. 2005(б)
- Солганик Г. Я. О природе и процессе речеобразования. С. 50–60. 2005(а)
- Солнцева-Накова Е. О проблеме стереотипов в научных текстах. С. 112–119. 2003
- Соловьева Г. И. Проблемная ситуация как элемент композиции монографий по лингвистике. С. 223–243. 2001
- Соловьева Г. И. Проблемная ситуация как элемент смысловой структуры научно-популярного текста. С. 243–258. 2003
- Соловьева Г. И. Противоречие между теорией и фактами и когнитивная проблемная ситуация. С. 219–227. 2002
- Соловьева Г. И. Типичные языковые средства в научной рецензии. С. 112–129. 1999
- Стоянович А. Авторская самооценка в аспекте стереотипизации (на материале сербской филологической статьи). С. 75–106. 1998
- Стоянович А. Архитектоника научного текста. С. 130–160. 1999
- Стоянович А. К общим закономерностям диффузии стилей. С. 58–95. 2004
- Стоянович А. Квазиэлитарный научный текст в аспекте стереотипизации. С. 224–261. 2000
- Стоянович А. Традиция как механизм стереотипизации текста. С. 137–163. 2002
- Сулименко Н. Е. От стиля к дискурсу. С. 232–239. 2005(б)
- Сулименко Н. Е. Рефлексия над словом в прозе О. Мандельштама: лингвистические уроки. С. 238–254. 2002
- Тетерина Т. С. Вопросы интерпретации художественного текста в процессе обучения иностранному языку. С. 367–375. 2000
- Тошович Б. Стилистика метаплазм. С. 167–180. 1998
- Тошович Б. Экспрессивность глагольных форм. С. 240–245. 2005(б)
- Трошева Т. Б. Структурно-смысловая организация рассуждения в научных и художественных текстах: инвариант и варианты. С. 107–119. 1998
- Трошева Т. Б. Функционально-стилевые варианты доказательства как аргументативные построения со стереотипной смысловой структурой. С. 91–111. 1999
- Трошева Т. Б., Луковникова О. Ю. Функционально-стилевые варианты объяснения в современном русском языке. С. 245–251. 2005(б)
- Турунен Н. Метатекст как глобальная система и вопросы конструирования текста в пособиях по развитию речи. С. 310–319. 1999

- Факторович А. Л. Закономерный приоритеты научной школы М. Н. Кожинной: дискурс словаря. С. 252–256. 2005(6)
- Хайдарова И. Н. Развертывание темпоральных смыслов в поэтическом дискурсе. С. 256–260. 2005(6)
- Харченко Н. П. О соотношении диалогичности, интертекстуальности и цитации (лингводидактический аспект). С. 261–266. 2005(6)
- Цветкова Т. М. «Абстрактная сверхзадача» – экстралингвистический фактор содержательно-смысловой структуры научного текста. С. 267–273. 2005(6)
- Цветкова Т. М. Ситуация познания→целеустановка→текст («языковая компетенция» и «лингвистические знания»). С. 185–193. 2005(a)
- Цветкова Т. М. Способы получения нового знания и типы текстов (формирование, модификация и усложнение текстовых форм). С. 208–222. 2001
- Чалмова О. А. Стратегии адресации в русском и английском политическом дискурсе (когнитивно-прагматический аспект). С. 250–265. 2006
- Чаркич М. Креативность и стереотип в стихотворных дискурсах (на материале сербской поэзии). С. 180–195. 1998
- Чаркич М. Междометия как средство выражения эмоций в поэзии романтизма. С. 273–282. 2005(6)
- Чаркич М. Стереотипное и творческое в эпистолярном дискурсе. С. 284–301. 2001
- Чернявская В. Е. Дискурс и дискурсивный анализ: традиции, цели, направления. С. 122–136. 2002
- Чернявская В. Е. Когнитивная лингвистика и текст: необходимо ли новое определение текстуальности. С. 283–294. 2005(6)
- Чернявская В. Е. Научное познание – «власть дискурса» (лингвистическое осмысление преждевременных научных открытий). С. 162–173. 2004
- Чернявская В. Е. О статусе лингвистики текста в когнитивно-дискурсивной парадигме. С. 9–15. 2006
- Чернявская В. Е. Псевдонаучный текст в персуазивной коммуникации на примере анализа современных англоязычных гороскопов. С. 225–242. 2003
- Черняк В. Д. Массовая литература и речевой портрет современника. С. 294–299. 2005(6)
- Черняк В. Д., Черняк М. А. Стереотипы обыденного сознания в современном женском романе. С. 63–79. 2003
- Чиговская Я. А. Стереотипность в средствах выражения категорий ретроспекции и проспекции в научных текстах. С. 151–166. 1998
- Чувакин А. А. Коммуникативно-речевая ситуация в современной России и некоторые тенденции развития филологии. С. 299–304. 2005(6)
- Чудинов А. П. Динамика моделей концептуальной метафоры. С. 304–310. 2005(6)
- Шаймиев В. А., Шаймиев Р. В. К вопросу о сущности и типах метакоммуникации. С. 311–314. 2005(6)
- Шейдаева С. Г. Номинативные процессы и динамика познания мира. С. 314–322. 2005(6)
- Ширинкина М. А. Жанры текстов толкования в деловом стиле. С. 348–366. 2000
- Ширинкина М. А. Оценочный стереотип при толковании закона, или Каким должен быть хороший закон. С. 339–353. 2003
- Ширинкина М. А. Специфика проявления точности во вторичном деловом тексте. С. 346–360. 2002
- Ширинкина М. А. Стереотипность и творчество в текстах толкования закона. С. 370–383. 2001
- Ширинкина М. А. Традиционные темы школьной программы в нетрадиционной форме (об использовании компьютерных технологий). С. 278–289. 2006

- Шиукаева Л. В. Научный текст в аспекте эксплицитного модуса (количественно-качественный анализ). С. 197–223. 2000
- Шкатова Л. А. Высокий стиль повседневности. С. 323–328. 2005(б)
- Шмелев А. Д., Шмелева Е. А. Стереотипы русского анекдота. С. 272–280. 2005(а)
- Штайн К. Э. Исторический дискурс: семиотические стереотипы. С. 5–14. 2002
- Штайн К. Э. Культурное достояние России: Пермская научная школа функциональной стилистики. С. 6–57. 2004
- Штайн К. Э. Многогранность философско-религиозного дискурса О. Павла Флоренского и глубинный стереотип. С. 32–46. 2000
- Штайн К. Э. Многослойность нарратива: «История России с древнейших времен» С. М. Соловьева. С. 61–83. 2005(а)
- Штайн К. Э. «Поэт железа». С. 259–270. 2003
- Штайн К. Э. Стандарты большого стиля: барокко и «Герой нашего времени» М. Ю. Лермонтова. С. 328–335. 2005(б)
- Штайн К. Э., Петренко Д. И. Стандарты большого стиля: барокко Ф. И. Тютчева. С. 16–32. 2006
- Шутемова Н. В. Принцип «намеренной свободы» в переводе поэтического текста. С. 264–272. 2004
- Щербаков А. В. Речевой жанр и смежные понятия. С. 336–340. 2005(б)
- Янашек К. Коммуникативные потребности студентов-нефилологов в процессе обучения русскому языку. С. 371–381. 2002

439

Обзоры

- Мишланова С. Л., Пермьякова Т. М. Дискурс: в поисках новой парадигмы. С. 384–393. 2001
- Мишланова С. Л., Пермьякова Т. М. Межкультурная парадигма и перспективы межкультурной коммуникации. С. 338–348. 2005(а)
- Мишланова С. Л., Пермьякова Т. М. Современная концептосфера: Направления и перспективы. С. 351–364. 2004
- Мишланова С. Л., Пермьякова Т. М. Языковая личность в свете дискурсивной концепции межкультурной коммуникации. С. 290–309. 2006
- Пермьякова Т. М. Проблема «творческое — стереотипное» (в работах, реферируемых лингвистическим сайтом и его поисковой системой). С. 376–381. 2000

Рецензии

- Абашева М. П., Воробьева Н. В. От творчества к стереотипу (женская проза и дамский роман в России: 1980–2000-е годы). С. 326–333. 2006
- Алексеева Л. М. Л. Г. Бабенко. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа: Учебник для вузов. М.; Екатеринбург, 2004. – 464 с.; Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. Филологический анализ текста. Практикум. М.; Екатеринбург, 2003. – 400 с.; Ю. В. Казарин. Филологический анализ поэтического текста: Учебник для вузов. М.; Екатеринбург, 2004. – 432 с.; Н. С. Болотнова. Филологический анализ текста. Часть 1. Пособие для филологов. Томск, 2001. – 129 с.; Н. С. Болотнова. Филологический анализ текста. Часть 2. Основные признаки текста. Текстовые категории. Типология текстов: учебное пособие для филологов. Томск, 2004. – 170 с. ;

Система 2007

- В. Е. Чернявская. *Интерпретация научного текста: теоретическое учебное пособие*. С.-Петербург, 2004. – 127 с. С. 349–355. 2005(a)
- Алексеева Л. М.** Бабенко Л. Г., Васильев И. Е., Казаринов Ю. В. *Лингвистический анализ художественного текста: Учебник для вузов по специальности «Филология»*. – Екатеринбург, 2000. – 534 с. С. 394–403. 2001
- Алексеева Л. М.** К. Э. Штайн, С. Ф. Бобылев, Д. И. Петренко. *Язык современной исторической науки. Семиотический анализ исторического текста: Учебное пособие*. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2006. – 547 с.; К. Э. Штайн. *Системный подход к изучению динамических явлений на синхронном срезе языка: Учебное пособие*. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2006. – 292 с.; *Ставропольский текст: Описание, очерки, исследования. Хрестоматия*/Под ред. доц. Лаврик Э. П. – Ставрополь: Изд-во СГУ, 2005. – 717 с. С. 310–316. 2006
- Арустамова А. А.** Три века русской метапоэтики: Легитимация дискурса. Антология: в 4-х т. Т.1. XVII–XIX вв. Барокко. Классицизм. Сентиментализм. Реализм. Под общ. ред. Проф. К. Э. Штайн. Ставрополь: Кн. Изд-во, 2002. – 702 с., 31 илл. С. 367–372. 2003
- Баженова Е. А., Котюрова М. П.** Кузьмина Н. А. *Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка*. Екатеринбург—Омск, 1999. – 267 с. С. 381–385. 2000
- Иванова Т. Б.** Золотые россыпи русского разговора: Пословицы, поговорки, фразеологизмы, меткие выражения/Сост. Ю. Ф. Овсянников. Ставрополь, 1998. 365 с. С. 320–323. 1999
- Иванова Т. Б.** *Русский язык*/Ред. Е. Н. Ширяев. Орле, 1997. 255 с. С. 255–261. 1998
- Кириченко Н. В.** Иссерс О. С. *Коммуникативные стратегии и тактики русской речи*. Омск, 1999. – 284 с. С. 385–389. 2000
- Мишланов В. А.** Maria Wojtak. *Gatunki prasowe*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Sklodowskiej. Lublin, 2004. – 327 с. С. 356–365. 2005(a)
- Мишланов С. Л.** Данилевская Н. В. *Роль оценки в механизме развертывания научного текста*. – Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2005. – 360 с. С. 317–321. 2006
- Мишланов С. Л.** *Стилистический энциклопедический словарь русского языка*/Под ред. М. Н. Кожинной. Члены редколлегии: Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. М.: Флинта: Наука, 2003. – 696 с. С. 365–376. 2004
- Новодранова В. Ф.** Алексеева Л. М., Мишланов С. Л. *Медицинский дискурс: теоретические основы и принципы анализа*. Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2002. – 106 с. 2003
- Протопопова О. В.** Лесневска Димитрина. *Търговска кореспонденция на руски и български език. Съпоставителен лингвостилистичен анализ*. София, 2002. – 133 с. С. 377–386. 2004
- Трошева Т. Б.** Руженцева Н. Б. *Прагматическая и речевая организация русского литературно-критического эссе XX века: Монография*. Екатеринбург, Изд-во гос. пед. ун-та, 2001. – 312 с. С. 382–386. 2002
- Комарова З. И.** Голованова Е. И. *Категория профессионального деятеля: Формирование. Развитие. Статус в языке*. Челябинск: Изд-во Челябинского гос. ун-та, 2004. – 330 с. С. 322–325. 2006

М. А. Ширинкина (Пермь)

Мария П. Котюрова и Елена А. Баженова: *Культура научной речи: Текст и его редактирование*, Пермь 2007, 282 с.

В учебном пособии М. П. Котюровой и Е. А. Баженовой излагаются теоретические основы и конкретные процедуры саморедактирования, т.е. редактирования собственного научного текста. Книга отражает содержание прочитанных авторами специальных курсов и является практическим приложением теории функциональной стилистики, всесторонне разработанной в рамках Пермской стилистической школы под руководством М. Н. Кожинной.

Несомненная актуальность данной работы определяется интересом современной лингвистики к функционированию языка в социально значимых сферах речевой коммуникации (образование, наука, политика, право и т.д.), а также очевидной недостаточностью современных пособий и практических руководств, нацеленных на оптимизацию собственного научного общения. Новизна пособия заключается в том, что оно содержит целостное и во многом новое (даже по сравнению с первым изданием *Котюрова М. П. Культура научной речи: Текст и его редактирование. Учебное пособие. – Пермь, 2005. – 125 с.*) изложение авторской концепции редактирования погрешностей в текстах научного стиля.

Теоретическая полнота изложения связана со стремлением авторов представить создание и редактирование научного текста в свете лингвистических и, главным образом, экстралингвистических факторов, задающих динамику порождения научного текста. Данное обстоятельство намечает междисциплинарную глубину развиваемой концепции

и заставляет ее авторов синтезировать достижения функциональной стилистики, психолингвистики, лингвистики текста, когнитивной психологии, эпистемологии. Философии познания и т.д.

Практическая значимость пособия обусловлена последовательно проводимым описательно-оптимизирующим подходом к научному тексту и, не в последнюю очередь, высокой репрезентативностью анализируемого текстового материала – авторефератов диссертаций, научных статей и монографий, определяемых в последние годы. Значительно увеличивают познавательную ценность пособия приводимые авторами библиографические списки литературы (64 источника), а также задания для самопроверки и приложение, содержащее обширные списки синонимичных языковых единиц, реализующих в контексте научной речи связующую функцию.

Пособие имеет четкую композиционную структуру и состоит из шести глав и довольно обширного введения, в котором описываются этапы порождения научного текста, вводится понятие речевой погрешности, выявляются антиномии когнитивно-коммуникативной деятельности ученого, провоцирующие появление погрешностей; особое внимание уделяется пяти разновидностям внимания, характерным для различных этапов медленного редактирующего чтения.

В первой главе научный текст исследуется исходя из опредмечиваемой им эпистемической ситуации, состоящей из пяти смысловых компонентов: онтологического, методологического, аксиоло-

441

Стиль 2007

гического, рефлексивного коммуникативно-прагматического. Постулат о том, что научный текст есть «узел, связывающий познание и общение воедино» (С. 50), кладется в основу детального системно-функционального описания оптимальных языковых средств дискурсивного воплощения составляющих смысловой структуры научного текста.

Вторая глава посвящена обоснованию объяснительного подхода к редактированию текста. Данный подход базируется на принципах (1) трансдисциплинарности и (2) системности, обуславливающих (1) анализ текста с точки зрения лингвистики, эпистемологии, формальной логики и психологии, а также (2) рассмотрение в качестве крайне сложной системы не только научного текста, но и самой речемыслительной деятельности автора-редактора. Далее подробно анализируются эпистемические и психологические причины отступления от норм научного стиля, вводится понятие «эталонного научного текста» – ментальной параметрической модели, служащей позитивным ориентиром текстопорождения. Интерес представляет предлагаемая типология личностных стилей мышления, влияющих на появление характерных отклонений от культурно-речевого идеала научной коммуникации. Здесь же, во второй главе, вводится противопоставление дотекстовых (уровень слова, словосочетания и предложения) и текстовых (уровень сложного синтаксического целого) погрешностей.

В третьей и четвертой главах пособия скрупулезно анализируется многочисленные примеры двух указанных типов погрешностей, при этом последовательно выдерживается выбранный подход к редактированию научного текста: рекомендацию по корректировке той или

иной неудачно построенной фразы всегда сопровождает комментарий, объясняющий причину погрешности и реконструирующий когнитивную основу редактирования.

Пятая глава содержит анализ архитектоники целого научного произведения (монографии) с точки зрения соотношения его основного (главы, разделы и т.п.) и периферийного (заглавие, оглавление, предисловие, аннотация и т.д.) текстов. Акцент сделан на варьировании познавательно-коммуникативной функции целого текста, обуславливающим специфику периферийных текстов, своеобразно представляющих содержание основного текста монографии. Пристальное внимание уделяется лексическим средствам, позволяющим отразить в оглавлении монографии онтологический, методологический и аксиологический аспекты получения научного знания.

В шестой главе приводится структурно-функциональная характеристика основных жанров научной литературы (монографии, статьи, тезисов, учебника, рецензии, реферата и автореферата диссертации); даются общие и частные методические рекомендации по созданию качественных текстов перечисленных жанров.

К несомненным достоинствам представленного учебного пособия следует поразительно сбалансированное сочетание его теоретической и прикладной составляющих. Позитивные эмоции вызывает и то, что книга написана, несмотря на сложность решаемых проблем, довольно легким и доступным языком, что, как нам кажется, весьма важно для пособия, в полной мере отвечающего требованиям госа по направлению 540 300 «Филологическое образование».

Актуальность поставленных проблем, новизна их решений и теоретико-прикладная значимость рецензируемого учебного пособия не вызывают сомнений. Оно может быть использовано при составлении, редактировании и лингвистическом анализе научных текстов, при чтении курсов по стилистике и функциональной лингвистике, при разработке и проведении практических занятий по

редактированию научных текстов. Убеждены, что учебное пособие М. П. Котюровой и Е. А. Баженовой будет интересно не только тем, кто целенаправленно занимается проблемами стилистики научного текста, но и всем, кто стремится повысить уровень владения научным стилем речи.

*Павел А. Катыхов,
Станислав В. Оленев (Кемерово)*

443